

O čem mluvíme, když mluvíme o rodině
28. 5. — 1. 7. 2020

Vernisáž proběhne ve středu
27. 5. od 18.00

Komentovaná prohlídka s umělci
a kurátorkou výstavy začne již v 16.30

Kurátorka výstavy:
Maro Hajrapetjan

Vystavující umělci:
Anna Daučíková, Sylva Francová, Miroslav Hašek,
Lenka Klodová, umělecká skupina Matky a Otcové,
Markéta Oplištilová, Dany Vigil

Výstavní projekt prezentuje téma rodiny jako dynamicky se proměňující médium mezilidských vztahů. Pozornost je zaměřena na to, jak je toto téma v současné době reflektováno na umělecké scéně v projektech jednotlivých autorek a autorů a jakým způsobem sami na tento pojem nahlíží, ať už na základě svých osobních zkušeností, názorů či obecnějších otázek lidského soužití. Výstava chce být otevřenou platformou pro komunikaci různých přístupů k chápání tohoto tématu. Nepředstavuje prostředí idealizovaných partnerských či mezigeneračních vazeb. Je sondou do těchto intimních vztahů s ambicí odkrýt některé důležité otázky týkající se rodiny, její identity, smyslu a různých rozhraní tohoto sociologického a politického termínu zakládajícího osobní historii.

Dnes si více než když dříve uvědomujeme, jak podstatnou roli v našich životech rodina sehrává. V době pandemické krize se pro nás jednotka rodiny stává ohniskem, ke kterému směřují naše myšlenky. Žijeme v časech, kdy přemýšlíme nad povahou naší vlastní rodiny, nad jejími specifiky a nad tím, jak ji jako jednotlivci vnímáme. Právě nyní, kdy téměř veškerý čas trávíme v domácím prostředí s těmi, na kterých nám nejvíce záleží, si ještě intenzivněji uvědomujeme jejich důležitost. Pouta vybudovaná na základě rodinné historie, ať už jakkoliv široce pojatá, přetrvávají a svým způsobem jsou mentálním prostorem, ke kterému se upínáme. Ať už je tento prostor zaplněn či není, upínáme se k němu i přes různá klopýtnutí a zvraty, které se k němu vážou.

Výstava vypráví příběhy rodinných či partnerských zkušeností jednotlivých autorů a návštěvníkovi dává možnost k uvažování nad vlastní povahou vztahů, kterých je součástí. Při všech různých proměnách forem a struktur pojmu rodina ji stále považujeme za nositele hodnot jako je důvěra, upřímnost, zkušenost, pravda a pospolitost. Za podstatné vnímáme to, že rodina by bez rozdílu jejího tradičního či netradičního uspořádání měla poskytovat prostor pro prohloubení citu, budování a osvojování si základních sociálních návyků. Právě z hlediska sociální antropologie se o rodině mluví jako o primární skupině, ve smyslu prvního kolektivu, do kterého člověk po narození vstupuje. Tato skupina tedy sestává z lidí, kteří spolu prožívají dlouhodobou komunikaci či interakci. A v rámci těchto procesů si člověk postupně vytváří vztahy a sociální návyky, které mohou být ovlivněny způsobem našeho vnímání významu rodiny.

Na výstavě jsou zastoupeny umělkyně a umělci, kteří se dané problematice partnerských, rodinných a mezilidských vztahů obecně v minulosti věnovali a průběžně se k ní ve svých projektech navrací. Zabývají se podstatou těchto vztahů, vlastními rodinnými příslušníky, nebo reflektují vlastní nově vzniklou situaci. Pro některé z nich se výstava stala impulsem

k vytvoření nového díla, ve kterém například přehodnocují svou dosavadní tvorbu, vytváří nové myšlenkové vazby s tvorbou minulou či skrze umělecké postupy sdílejí část svého osobního příběhu. Výstava metaforicky zpřítomňuje mnohé otázky, které si o tématu rodiny běžně klademe. Abychom si však rozuměli, musíme se pokusit odpovědět na otázku, o čem mluvíme, když mluvíme o rodině?

Video **Anny Daučíkové** s názvem *V jejich botách* představuje nonverbální hru bez pravidel zprostředkovávající téma rodové identity a sociálních vazeb. V centru pozornosti je intuitivní konání — dialogická reakce na druhého. Je zdánlivě snadné rozlišit typy obuvi podle toho, jak to určuje kulturní a uživatelský stereotyp (mužský, ženský). Avšak děj probíhajícího pohybového dialogu nabízí nerozluštitelné komplikace a nesnáze v určování rodu a dalších možných stereotypních identitárních vzorců. V průběhu videa, ve kterém nevidíme hráče, se tak vytváří otevřené pole jednak pro interpretace a další potenciality interpersonálních vztahů, nutně evokujících psychologické a sociální pozadí, a zároveň pro nabourávání domluvené jistoty binárního rodu jako určující danosti. (Osobní zájmeno „they“ se v anglojazyčném světě používá pro komunikaci s trans-rodovými, transsexuálními a queer osobami.)

Sylva Francová s odstupem let navazuje na svou starší práci, ve které zkoumala emoce a prožitky zrcadlící se ve tvářích svých dcer — dvojčat, během sledování pohádek. V novém projektu s názvem *Sestry* se jí podařilo obě dcery přitáhnout k aktivní spolupráci i ve věku, kdy nesnášejí být objektem fotografování. Dcery, kterým je nyní 15 let, prožívají mnoho nových emocí. Často se snaží odpoutat od svých rodičů a vztahy jsou někdy, jak tomu v tomto věku bývá, bouřlivější. Jejich tváře často ukazují znechucení, obavy, vztek, smutek, ale i euforickou radost, nadšení či zvědavost. Fotografické animace zároveň s nadsázkou reagují na současnou zcela aktuální a specifickou situaci, kdy spolu členové rodiny tráví více času a jsou obklopeni zprávami, které zní stále dramatičtěji či absurdněji.

Miroslav Hašek v práci s názvem *Unity Is Diversity* reflektuje téma osobního historického momentu, jehož prostřednictvím poukazuje na obecnější otázky partnerství, rodičovství, otcovství a mateřství. Světelné kombinace figur představují možnosti svazků a chtějí demonstrovat propustnost společensky daných konvencí. Autor neusiluje o relativizaci tradičního chápání rodiny, chce jej však dynamizovat a obohatit o další možná pouta bez ohledu na rod.

Snahou **Lenky Klodové** je výtvarně reflektovat téma rozvodu, které se běžně vyskytuje ve filmu i v literatuře, v rámci výtvarného umění se však jeho zpracování tak často neobjevují. Lenka Klodová v minulosti na toto téma uspořádala např. překážkový běh proti rozvodům. Pracovala tak s jistým druhem absurdity v tom smyslu, že během se přece nedá nic vyřešit. V rámci nového projektu *Vyrábět z toho umění*, který autorka představuje v Domě umění, oslovila několik rozvedených uměleckých párů a vyzvala je k aktivnímu zapojení ve formě vytvoření kresby — portrétu bývalého partnera/ky. Tato činnost měla být částečně vnímaná jako samovolně vznikající terapie. Zvítězily však vážnost a obavy, které mají někteří z oslovených spojené s tímto tématem a tento fakt významně ovlivnil také finální podobu realizovaného projektu.

Projekt skupiny **Matky a Otcové** se zaměřuje na sochařský žánr sousoší, konkrétně reflektuje dílo *Rodina* Ivana Záleského z roku 1987 umístěné nedaleko Domu umění v atriu Magistrátu města Ústí nad Labem. Tzv. nukleární rodina (matka, otec, dítě) je častým námětem objevujícím se ve veřejném prostoru jako vzor ideálního a stabilního rodinného života. Intervence v rámci vybraného sousoší *Rodina* spočívá v doplnění o další dvě formálně odlišné postavy právníků, kteří z nadhledu pozorují rodinnou idylu. Oproti oblym tvarům rodiny jsou právníci strnulí a vytvoření z netrvalých materiálů, především textilu a sádry. Toto dočasné doplnění je formulací aktuálních a realitě více odpovídajících rodinných výjevů. Skupina Matky a Otcové představuje projekt *Právo na lásku* jako vzor, který je inspirací pro další možné varianty intervence po celé České republice.

Prostorová instalace **Markéty Oplištilové** sestává ze složitě konstruované sítě upředem z jemného materiálu. Zamyslíme-li se, možná bychom takto mohli popsat i mezilidské, rodinné vztahy. Ty se také vyznačují jistou provázaností a strukturou, která se stále rozvíjí. Vzniklý prostor uvnitř této monumentální a zároveň velmi křehké instalace vztahů je místem, do kterého můžeme vstoupit a chvíli spočinout. Získáváme tak čas pro uvažování nejen nad fyzickou blízkostí dané konstrukce, ale i nad tím, jak se v prostoru cítíme, chápeme vztah sami k sobě i svému okolí a blízkým. Název *Jádro* tak spíše popisuje procesy, které se dějí uvnitř nás všech. Konstrukce je strukturální příkrývkou těchto procesů.

Dany Vigil jako dítě často slyšel příběh o svatebním dni jeho rodičů, ze kterého však nemají žádnou fotografii. V té době ještě úplně nerozuměl tomu, proč je jeho matka dojatá pokaždé, když na tento den vzpomíná. O mnoho let později tuto rodinnou záležitost zpracoval v projektu *Green Dress*, a to z pozice fotografa, který se často zabývá tématem paměti, rodiny a absence. Tato zkušenost mu teprve dovolila pochopit, jak zásadní význam tato událost v životě jeho matky sehrává, a jak je pro ni podstatný důkaz o tom, že se tento den opravdu udál a neexistuje jen v jejich představách. Nano-dokumentární film *Green Dress* je tedy pokusem o přezkoumání tématu svatebního dne jeho rodičů. S nádechem humoru a s důrazem kladeným na to, že i když se spousta věcí tehdy nevydařila podle představ, jsou jeho rodiče stále spolu, což je hlavním důkazem jejich lásky a podstatou výjimečnosti onoho okamžiku. Použitím barevného filmu autor odkazuje na dobu, kdy digitální technologie ještě nebyly k dispozici, a hlavně na tehdejšího fotografa, který zanechal autorovu matku bez vzpomínek na tento významný den.

Maro Hajrapetjan
kurátorka výstavy

DOPROVODNÝ PROGRAM

03. 06. (středa) od 17 hod

Sblížení s veřejným prostorem

Komentovaná prohlídka a workshop o vizuální komunikaci v ulicích.

06. 06. (sobota) 14—17 hod

Býti v roli aneb čím vším může být rohlík?

Tvůrčí dílna pro děti (3–11 let)

Rezervace duul@ujep.cz

Vstupné 50 Kč

09. 06. (úterý) od 16 hod

Matky a Otcové — Rodinná procházka

Komentovaná procházka po sochách rodin

v Ústí nad Labem. Rezervace a info duul@ujep.cz

11. 06. (čtvrtek) od 17 hod

Krajina v tísni

Promítání filmu a diskuze s Janou Moravcovou.

Akci pořádá Platforma pro politiku a estetiku.

13. 06. (sobota) 14 —17 hod

ROE / Linda Retterová

Workshop tisku na látku metodou punkového sítotisku.

Věk 14+ / Rezervace duul@ujep.cz

Vstupné 350 Kč

15. 06. (pondělí) od 17 hod

Zdeněk Sloboda:

Cesty k rodičovství gayů, leseb a bisexuálních mužů a žen

Přednáška a diskuze s umělcem Miroslavem Haškem.

17. 06. (středa) od 17 hod

Jiří Suchánek: zvukové odrazy

Dvanácté pokračování z cyklu Zvukové odrazy věnovanému současnému sound artu, hudbě a prostoru někde mezi.

Kurátorováno studenty a vedoucími ateliéru Time-based

media FUD UJEP.

01. 07. (středa) od 16 hod

Diáky — dernisáž výstavy

O čem mluvíme, když mluvíme o rodině.

Komentovaná prohlídka, performance,

brunch a promítání filmu *Nerodič*

(Jana Počtová, CZ, 83 min, 2017).

KONTAKT

Dům umění Ústí nad Labem

Masarykova 14

400 01 Ústí nad Labem

zastávka Hraničář horní parter — pěší zóna

(bezbariérový přístup nájedem u České spořitelny)

Otevřeno:

úterý—čtvrtek 11—19 hodin

pátek 13—19 hodin

sobota—neděle 13—18 hodin

Vstupné zdarma

→ www.duul.cz / duul@ujep.cz

@dum_umeni — IG / @DumumeniUL — FB